

El joc com a eina d'aprenentatge

CEIP EL PERELLÓ

Modalitat: Individual

Coordinadora: Marta Marqués Fos

Tipologia: PIIE

ÍNDEX

1.JUSTIFICACIÓ I OBJECTIUS	pàg. 3
1.1. Oportunitat: dades sobre la situació que es vol canviar o millorar.	pàg. 3
1.2. Descripció dels objectius generals i específics que es pretenen aconseguir.	pàg. 4
2. PROJECTE	pàg. 5
2.1. Marc teòric i concreció de la metodologia aplicada al projecte	pàg. 5
2.2. Descripció de les activitats a realitzar en el projecte amb un cronograma ben definit.	pàg. 6
2.3. Recursos	pàg. 8
2.4. Perdurabilitat en el temps	pàg. 8
2.5. Transferibilitat	pàg. 8
2.6. Participació	pàg. 8
2.7. Inclusió	pàg. 8
2.8. Plurilingüisme	pàg. 9
3. AVALUACIÓ I IMPACTE	pàg. 10
3.1. Instruments d'avaluació	pàg. 10
3.2. Indicadors i criteris d'avaluació	pàg. 10
3.3. Anàlisi de resultats	pàg. 11
3.4. Impacte/propostes de millora	pàg. 11
4. CONCLUSIONS	pàg. 12
5. PRESSUPOST	pàg. 13

1. JUSTIFICACIÓ I OBJECTIUS

1.1. Oportunitat: dades sobre la situació que es vol canviar o millorar.

Segons la RESOLUCIÓ del 23 de Abril de 2021, aquest projecte d'innovació que presentem naix com a resposta a una necessitat d'una millora detectada; i reflexiona sobre la manera de posar en marxa un procés de canvi i de millora qualitativa al CEIP EL PERELLÓ, dotant d'oportunitats a tots els membres que el conformen durant el cursos 2021/22 i 2023/24.

L'Administració educativa valenciana té com a objectiu donar suport als equips docents en l'elaboració de projectes d'investigació i innovació, estimular l'elaboració de materials didàctics adequats a la realitat socioeducativa dels centres i incentivar el desenvolupament d'experiències educatives que, pel seu caràcter exemplar, puguen ser un suport per a altres centres i un estímul en la millora contínua de la pràctica educativa.

Pretenem realitzar millores en la pràctica educativa del centre, i és per això que volem aprofitar l'oportunitat que ens ofereix aquesta convocatòria per a presentar aquest projecte.

Aquest curs hem realitzat un grup de treball per elaborar les unitats didàctiques per blocs de continguts i hem començat a treballar sense llibres de text. També, estem duent a terme el projecte d'innovació "Cap a un pati més actiu i inclusiu". D'aquestes dues actuacions, ens ha sorgit la necessitat d'ampliar la nostra formació i reconduir aquest camí utilitzant el «*Joc com a eina d'aprenentatge*».

Tota innovació, necessita de la seua formació, per tal de conèixer de mà dels formadors, tot allò que siga motivador i que s'adapte a les nostres necessitats com a mestres i com no, a la realitat de centre i del nostre alumnat.

Amb la formació, aconseguirem saber i descobrir tot el que envolta al Joc i tot el que pot aportar a l'alumnat i també a nosaltres.

Ens hem proposat, investigar tot el que estiga relacionat amb el joc (significat, metodologia, tipologia, aplicació segons l'edat..), i posar-ho en pràctica amb el nostre alumnat en tres situacions de treball diferenciats:

- Jocs al pati: Utilitzarem el pati com un espai més d'aprenentatge, dotant de diferents recursos i materials amb els quals els i les xiquetes puguen gaudir d'allò que més els agrada.
- A nivell d'aula o assignatura: Programar una sessions dedicades al joc, ja siga per introduir nous conceptes, per reforçar continguts o per avaluar.
- Iniciació dels ambients d'aprenentatge, espais compartits per l'alumnat de diferents cursos. Rebrem formació per tal de conèixer el treball per ambients, conèixer diferents tipus de materials manipulatius que ens puguen ajudar en cadascuna de les àrees.

1.2. Descripció dels objectius generals i específics que es pretenen aconseguir

Objectius generals:

1. Contextualitzar el joc com a eina d'aprenentatge en la intervenció educativa. S'ha de valorar tenint en compte les diverses teories sobre el joc, l'evolució que han experimentat, la importància que tenen en el desenvolupament infantil i el paper que fan com a eix metodològic.
2. Seleccionar jocs per a activitats d'aprenentatge (matemàtiques, científiques, lingüístiques, de construcció...).
3. Dissenyar activitats d'aprenentatge, relacionant-les amb les teories del joc i amb el moment evolutiu en què es troba el xiquet o xiqueta.
4. Implementar activitats d'aprenentatge, relacionant-les amb els objectius establerts i els recursos necessaris.
5. Avaluar activitats d'aprenentatge, justificant les tècniques i els instruments d'observació seleccionats.
6. Dissenyar ambients d'aprenentatge, relacionant-los amb el context, l'equipament i diferents ritmes d'aprenentatge de l'alumnat.
7. Avaluar els ambients d'aprenentatge justificant les tècniques i els instruments d'observació seleccionats.

Objectius específics

- Identificar les característiques del joc en els xiquets i xiquetes.
- Analitzar l'evolució i la importància del joc durant el desenvolupament en l'etapa infantil i primària.
- Valorar la importància d'incorporar diferents tipus de joc en el procés d'ensenyament-aprenentatge.
- Establir semblances i diferències entre les diverses teories del joc.
- Reconèixer la importància del joc com a factor d'integració, d'adaptació social, d'igualtat i de convivència.
- Incorporar el joc en la intervenció educativa.
- Valorar la importància del joc en el desenvolupament en l'etapa infantil i primària i com a eix metodològic de la intervenció educativa.
- Reconèixer les diferents tendències i experiències més rellevants sobre el disseny d'ambients.
- Analitzar diferents tipus de jocs, les seues característiques, la seua funció i les capacitats que contribueixen a desenvolupar en el procés evolutiu dels xiquets i xiquetes.
- Elaborar un dossier de jocs adequats a l'edat.
- Identificar jocs per als diferents ambients d'aprenentatge adequats a l'edat.
- Enumerar i classificar diferents jocs atenent als criteris de: edat, espai de realització, rol de l'educador, nombre de participants, capacitats que desenvolupen, relacions que s'hi estableixen i materials necessaris.
- Establir criteris per a la disposició, utilització i conservació dels jocs.

2. PROJECTE

2.1. Marc teòric i concreció de la metodologia aplicada al projecte

La transcendència del joc en la vida de les xiquetes i els xiquets queda recollida en l'article 7 de la Declaració dels Drets de l'Infant, adoptada per l'Assemblea General de l'ONU el 30 de novembre de 1959. "L'infant ha de gaudir plenament de jocs i recreacions, els quals han d'estar orientats a les finalitats que persegueix l'educació; la societat i les autoritats públiques s'esforçaran a promoure la satisfacció d'aquest dret." Article 7 de la Declaració dels Drets de l'Infant.

Les xiquetes i els xiquets, segons l'article 31 de la Convenció dels Drets dels Infants, tenen dret al descans, al lleure, al joc i a la participació en activitats culturals i artístiques.

El principal protagonista en la vida de les xiquetes i els xiquets és el joc, així com també ho hauria de ser en la vida dels adults. El joc ens motiva per ser creatius, ens desperta la imaginació i, fins i tot, ens pot dibuixar un somriure en el nostre dia a dia.

Els xiquets i les xiquetes, mentre juguen, descobreixen el món que els envolta per mig de la seua curiositat i utilitzant tots els sentits. Objectes que per als adults són invisibles, per a ells poden ser infinitat de coses, es senten meravellats per la riquesa dels elements que ens ofereix la natura. El joc fomenta la seva autonomia, assolint tot tipus de reptes, gestionant els seus propis conflictes i alhora obrint-se al món, interactuant amb els altres. Podríem dir, que el joc és el motor del seu aprenentatge i desenvolupament.

El joc, sovint, no té una intenció clara com acostuma a pretendre l'adult. Les xiquetes i els xiquets quan estan endinsats en el seu joc, no el fan de cara a l'adult ni buscant la seua aprovació. És una activitat universal que trobem a totes les cultures i que l'ésser humà practica al llarg de tota la seua vida. En l'edat primerenca és altament íntim i personal, és on les xiquetes i els xiquets deixen fluir tot el que senten connectant-se amb el seu jo interior, en l'ací i l'ara. Ens sorprenen amb la seua espontaneïtat i la seua imaginació, creant autèntics escenaris de joc, amb tot tipus d'elements naturals i de rebuig.

L'adult no ha d'intervindre quan el joc és lliure, d'aquesta manera, des de la mirada dels xiquets i xiquetes, sorgirà tota la autenticitat del joc. Un dels jocs més importants en les xiquetes i xiquets és que el naix per imitació de l'adult i és quan observem les nostres pròpies accions. Les xiquetes i els xiquets es converteixen en xicotets-grans mestres es transformen en patrons viscuts.

Crear espais rics de joc i oferir materials que provoquin la imaginació i la creativitat de l'infant és respectar el seu Dret a jugar, evitant l'ús dels mòbils i tauletes, oferint la nostra presència plena i activa, deixant sorgir la seva capacitat d'inventiva sense interrupcions, regalant-los el temps i la calma necessària per poder gaudir del seu moment present.

Per tant, per a la realització d'aquest projecte, tindrem en compte els següents aspectes:

- El joc és l'activitat bàsica i fonamental que fan les xiquetes i els xiquets de manera natural.
- Amb el joc aprenen i s'expressen.
- Joc i infància són conceptes associats, el joc està considerat un dret fonamental dels

infants,

- El joc impregna la vida dels infants i és la manera natural que tenen per aprendre i desenvolupar totes les seues capacitats (motrius, cognitives, afectives i socials).
- El joc els proporciona plaer i alegria.
- On hi ha xiquetes i xiquets, hi ha joc.

Molts pedagogs destaquen el joc com una de les activitats pròpies de les xiquetes i els xiquets, ja que contribueix al seu desenvolupament global i fomenta múltiples formes d'aprenentatge. La legislació educativa actual identifica el joc com una necessitat bàsica de la infància. Concretament, en l'etapa de l'educació infantil, el joc es considera un recurs idoni per a utilitzar-lo a l'escola, pel seu caràcter motivador, globalitzador de continguts i mediador d'aprenentatges significatius. A més a més, l'activitat lúdica fomenta la interacció entre xiquets i xiquetes, aspecte que constitueix tant un objectiu educatiu com un recurs metodològic de primer ordre.

Treballar la capacitat lúdica amb els xiquets i xiquetes des dels primers moments significa utilitzar el joc com a contingut per aprendre a experimentar plaer per mitjà d'activitats quotidianes i, així, ajudar-los a donar un sentit personal i satisfactori a tot el que fan.

En general, podem considerar que el joc:

- És un mitjà de socialització, expressió i comunicació, amb el qual els xiquets i les xiquetes superen el seu egocentrisme, estableix relacions amb els seus iguals i aprenen a acceptar punts de vista diferents al propi.
- Els permet conèixer-se a si mateix, als altres i establir vincles afectius.
- Desenvolupa les funcions psíquiques necessàries per als aprenentatges com la percepció sensorial, el llenguatge, la memòria, etc., així com les funcions físiques (córrer, saltar, equilibri i coordinació).
- Estimula la superació personal a partir de l'experimentació de l'èxit, que és la base de tota autoconfiança.
- Ajuda a interioritzar les normes i pautes de comportament social,
- És la base de tota activitat creativa, ja que promou la imaginació.

2.2. Descripció de les activitats a realitzar en el projecte amb un cronograma ben definit.

Realitzarem una reunió inicial per tal d'organitzar les actuacions a seguir al llarg del curs. Posarem en funcionament els jocs al pati i decidirem quan realitzarem les sessions de joc a nivell d'aula o assignatura.

A partir d'ací, començarem la formació per a iniciar-nos en els ambients. Infantil realitzarà una formació d'iniciació als ambients d'aprenentatge i en primària es farà una formació per a crear l'ambient matemàtic i l'ambient de laboratori (ciències).

Una vegada feta la formació començarem amb la creació dels ambients. Les formadores ens acompanyaran al llarg del curs en aquest procés. Vindran a l'escola una vegada al mes per tal d'ajudar-nos tant en la creació de l'ambient i la correcta utilització dels materials.

TEMPORALITZACIÓ	
PRIMER TRIMESTRE	Reunió inicial per organitzar les actuacions al llarg del curs.
	Coordinació a nivell de claustre i equips docents.
	Dur a terme la realització de jocs al pati.
	Consensuar una sessió de jocs a nivell d'aula o assignatura.
	Començar amb l'elaboració del dossier de jocs.
	Començar amb la formació.
	Acompanyament per part de les formadores d'experiències per al canvi del CEFIRE (una vegada al mes durant 4 hores des de desembre fins a maig).
	Comprar el material per als ambients.
	Valoració trimestral.
SEGON I TERCER TRIMESTRE	Iniciació als ambients d'aprenentatge.
	Creació de l'ambient de laboratori.
	Creació de l'ambient matemàtic.
	Creació de l'ambient artístic.
	Valoració trimestral
	Valoració del resultat en Claustre i propostes de millora.

2.3. Recursos

Necessitarem comprar tots els materials necessaris per a la creació dels ambients.

Ambient de laboratori: lupes, vidres, productes reactius, llibres de temàtica de ciències...

Ambient matemàtic: material manipulatiu, de raonament lògic...

Ambient artístic/construcció: jocs de construcció, material Waldorf, Montessori, materials naturals...

2.4. Perdurabilitat en el temps

Econòmica i tècnicament, el projecte és possible. Les millores que introduïrem perduraran en el temps, encara que necessitem cobrir les despeses que ens vagen sorgint per dur-lo endavant.

El pressupost es distribueix en els següents quatre grans apartats:

Material fungible i no fungible, material manipulatiu, manteniment del material existent i necessitats pedagògiques i didàctiques (formació).

2.5. Transferibilitat

Les pràctiques innovadores poden ser aplicades en contextos educatius semblants, ja que ofereixen materials i claus que propicien l'intercanvi amb altres centres.

Pretenem, que aquest projecte tinga una continuïtat en el temps i que puga donar-se a conèixer a tothom (pares, mestres, alumnes, institucions, centres educatius...).

S'utilitzarem la web del centre com a difusió del mateix. A més, aquest projecte s'incorporarà a la PGA del centre.

2.6. Participació

Mitjançant el projecte d'investigació i innovació pretenem fomentar la participació i el treball cooperatiu amb la implicació dels diferents agents (professorat, alumnat, famílies, resta de la comunitat educativa i entorn sociocultural).

Participarà tot l'alumnat del centre, el claustre de professorat, Ajuntament, AMPA.

El Claustre de professors i Consell Escolar del nostre centre recolzen unànimement posar en marxa aquest projecte, i es conta amb la implicació de tot el professorat, alumnat, institucions socials i famílies.

2.7. Inclusió

Els projecte incorpora accions dirigides a la igualtat d'oportunitats, la integració i la inclusió educativa i social, a través de pràctiques educatives contextualitzades a les característiques del centre, de l'entorn i de l'alumnat.

L'escola ha d'oferir una educació eficaç i de qualitat per tots els xiquets i xiquetes i que estiguen en espais compartits i comuns. És per això que cal plantejar l'atenció a la diversitat en un marc d'educació inclusiva.

Com que tot açò permet atendre l'equitat i la igualtat d'oportunitats, podem donar resposta als seus ritmes d'aprenentatge atenent a tots els àmbits: cognitiu, d'interessos, de capacitats i d'emocions. A l'escola volem oferir una resposta educativa que acompanye l'alumnat en el seu

procés de maduració personal, cognitiva i de relació amb els i les altres, dins d'un entorn educatiu ordinari.

Línies d'actuació generals:

- Creació d'espais de diàleg i escolta.
- Actuacions centrades en la cura i la sensibilitat envers les persones que formem la comunitat educativa.
- Treball en equip fonamentat en la confiança.
- Actuar sempre a partir d'una mirada de respecte de cara als xiquets i xiquetes
- Centrar la pràctica en una mirada de reconeixement, acceptació i estima.
- Fomentar el creixement de l'alumnat per tal de fomentar un equilibri personal i emocional.
- Acompanyar-los en el seu progrés en la pròpia autonomia i autoregulació.
- Treballar pel desenvolupament de l'autorealització: desenvolupament de totes les potencialitats i construcció d'aprenentatges diferenciats (processos motrius, emocionals, socials i cognitius).
- Vetllar pel un bon clima de diàleg, respecte, ajuda mútua i acompanyament.

Línies d'actuació:

- Ambients i espais preparats i adequats a les necessitats dels xiquets i les xiquetes.
- Actuacions que respecten els processos de vida de l'alumnat.
- Atenció individualitzada que done resposta a les necessitats particulars de cada infant.
- Treball que contemple els diferents potencials dels xiquets i les xiquetes.
- Actuacions que tinguen en compte aspectes motrius, afectius, emocionals, socials i cognitius.
- Introducció progressiva de límits (amb sentit) que permetin progressar en la llibertat de l'infant.
- Creació d'entorns, espais, moments... acollidors, de respecte, de cooperació...

2.8. Plurilingüisme

El actual DECRET 9/2017, de 27 de gener, del Consell, pel qual s'estableix el model lingüístic educatiu valencià i se'n regula l'aplicació als ensenyaments no universitaris de la Comunitat Valenciana. [2017/870] ens indica que "el sistema escolar valencià es defineix com un sistema educatiu plurilingüe que té com a llengües curriculars el valencià, com a llengua pròpia de la Comunitat Valenciana; el castellà, com a llengua oficial de l'Estat; l'anglès, com una llengua de comunicació internacional, i altres llengües estrangeres" d'acord amb el nostre Projecte lingüístic de centre.

3. AVALUACIÓ I IMPACTE

3.1. Instruments d'avaluació

S'utilitzaran instruments d'avaluació qualitativa de recollida d'informació com registre de les sessions i valoracions de les activitats, observació sistemàtica i les qualificacions escolars del període en el que s'ha aplicat el programa PEEM. A més, es faran assemblees participatives i debats dins de l'aula i a través de les assemblees de delegats. També es farà ús de rúbriques trimestralment dirigit a l'alumnat i al claustre. Per que respecta al pati actiu utilitzarem gravacions i l'observació directa.

3.2. Indicadors i criteris d'avaluació

En aquest projecte avaluarem el desenvolupament de les pràctiques innovadores, els resultats i l'impacte de manera continuada, per tal de fer les modificacions i aportacions pertinents. Començarem amb una avaluació inicial per a saber d'on partim i quines són les nostres necessitats. Finalment, avaluarem el grau d'assoliment de continguts, així com la motivació i l'interès.

Criteris d'avaluació

- ==> Utilitzar els espais del pati d'acord amb els ambients generats: hort, neuromotor, biblio-pati, relax, esport igualitari, artístic i músic.
- ==> Generar nous jocs per als diferents ambients.
- ==> Elaborar jocs per a treballar activitats d'aprenentatge (matemàtiques, científiques, lingüístiques, de construcció...) a l'aula.
- ==> Fomentar el joc internivell.
- ==> Formar al claustre sobre el treball per ambients (formació, acompanyament i posada en pràctica).
- ==> Valorar l'impacte del joc a l'aprenentatge.

Indicadors

- Utilització dels espais del pati creats.
- Creació de nous jocs per als diferents ambients d'aprenentatge.
- Elaboració de jocs per a treballar al pati.
- Elaboració de jocs per a treballar dins l'aula.
- Foment de jocs entre els diferents nivells del centre.
- Formació del claustre en la «Experiència per al canvi».
- Introducció i creació d'ambients d'aprenentatge.
- Avaluació d'activitats i espais d'aprenentatge.

3.3. Anàlisi de resultats

Trimestralment es faran reunions per tal de valorar els indicadors d'èxit, per anar adaptant-lo a les nostres necessitats i a la realitat del centre i de l'alumnat. Al final de curs realitzarem la memòria i planificarem el projecte de continuïtat del proper curs.

3.4 Impacte/propostes de millora

En acabar la present investigació, interessant en el seu ple desenvolupament, sorgeixen noves incògnites que apassionen a qualsevol investigador per prosseguir en la posada en pràctica dels resultats. No obstant, el projecte d'innovació, vol tenir un impacte positiu sobre els propis alumnes del centre, professorat, pares /mares, AMPA, altres centres i altres entitats col·laboradores o siga un canvi també de l'entorn.

Una vegada finalitze el curs s'analitzarà l'impacte del projecte i es proposaran diferents propostes de millora de cara al curs següent per donar-li continuïtat i millorar-lo.

4. CONCLUSIONS DEL PROJECTE

Per ambient d'aprenentatge s'entén un ambient d'alegria i de trobada en què es pot conèixer, participar i expressar-se lliurement. Permet jugar creativament, comunicar-se amb facilitat, crear vincles d'amistat entre persones que comparteixen vivències, interessos i necessitats.

El joc apareix de manera natural i espontània en els xiquets i xiquetes adquirint experiències del món que els envolta, aprenent a relacionar-se amb els altres i conèixer-se a ells mateixos. Per tant, el joc possibilita espais de llibertat i de creativitat en què tot açò és possible.

Tindrem molt present, les teories cognitives del joc que nodreixen el marc teòric de la pedagogia lúdica. Piaget i Vygotsky principalment. Així com també, tindrem com a referència les escoles de Montessori, Decroly i Freinet, ja que un mateix propòsit: basar els aprenentatges en l'activitat dels xiquets i xiquetes, donant importància al joc en els diversos estadis de la seva maduració.

La pedagogia lúdica dona molta importància a l'establiment de relacions afectives que permeten als xiquets i xiquetes sentir-se acompanyats i segurs, que se'ls considere com a tal i se'ls done la possibilitat d'expressar-se lliurement.

5. PRESSUPOST

PRESSUPOST	INVENTARIABLE	NO INVENTARIABLE
Material fungible		2000
Formació		1000
Acompanyament		500
Ambient matemàtic	1250	
Ambient científic	1250	
Ambient artístic/construcció	1000	
TOTAL INVENTARIABLE I NO INVENTARIABLE	7000	